

AŽ VELRYBA PROMLUVÍ. JAPONSKO OBNOVUJE KOMERČNÍ LOV VELRYB

15. 1. 2019

Koncem r. 2018 oznámilo Japonsko, že odstupuje od Mezinárodní úmluvy o regulaci velrybářství a opouští řady Mezinárodní velrybářské komise. Důvodem je nesouhlas se zákazem komerčního lovu velryb, který pro strany Úmluvy platí od r. 1986, a rozhodnutí tento lov od léta 2019 obnovit. Text nejprve vysvětluje vývoj a nastavení mezinárodněprávního režimu na ochranu velryb a historii vztahu Japonska k němu. Následně ukazuje, že japonská snaha ospravedlnit obnovu komerčního lovu velryb zásadou trvale udržitelného využívání živých mořských zdrojů nemůže být z praktických i normativních důvodů úspěšná.

ÚVOD

Na konci minulého roku vydalo Japonsko [prohlášení](#), ve kterém informovalo o tom, že se rozhodlo odstoupit od *Mezinárodní úmluvy o regulaci velrybářství (International Convention on the Regulation of Whaling, ICRW)* z r. 1946 a opustit řady Úmluvou zřízené Mezinárodní velrybářské komise (*International Whaling Commission, IWC*). Vystoupením ze smluvního režimu pro něj přestane platit moratorium na komerční lov velryb, který IWC vyhlásila v r. 1982 s platností od 1. 1. 1986. Japonsko zákaz sice nikdy plně nerespektovalo, bylo ale nuceno jeho porušování maskovat za tzv. lov pro vědecké účely. Nyní bude moci komerční lov obnovit bez této komplikace. Zařadí se tak po bok Norska, které moratorium odmítlo již při jeho zavedení v osmdesátých letech, a Islandu, jenž obnovil lov velryb v r. 2007. Ačkoli Japonsko dalo najevo, že se při lovu

velryb chystá chovat odpovědně a v souladu se zásadou trvale udržitelného využívání živých mořských zdrojů, je otázkou, zda je v současné době něco takového možné – a to z důvodů jak praktických, tak normativních.

PRÁVNÍ REŽIM OCHRANY VELRYB

Většině čtenářů je jistě dobře známo, že velryby navzdory svému českému pojmenování nejsou ve skutečnosti ryby. Jedná se o savce, konkrétně savce z řádu kytovců (*Cetacea*), mezi něž se dále řadí delfíni a sviňuchy.¹ Velryby žijí ve všech světových oceánech a velikostí, tvarem těla i způsobem obživy se vzájemně natně liší. Najdeme mezi nimi největšího živočicha této planety, plejtváka obrovského. Velryby jsou inteligentní společenší živočichové, kteří dokážou komunikovat, spolupracovat či učit se. Standardně žijí v rodinných skupinách, kde se o sebe vzájemně starají. V mnohém ohledu se tak podobají lidem, které nikdy nepřestávaly fascinovat. To je ovšem neochránilo před lovem, jenž mnohé z jejich druhů přivedl na samý kraj vyhubení. Velryby jsou loveny zejména kvůli svému masu, kostem a tuku, které se využívají např. k výrobě parfémů, oleje na svícení či korzetů.

Lov velryb má poměrně dlouhou tradici.² První stopy sahají až do období kolem r. 2200 př. n. l., kdy lidé z polárních oblastí začali chytat velryby pomocí harpun. Časem se nástroje postupně zdokonalovaly, což již ve středověku vedlo k likvidaci velrybí populace v oblasti Biskajského zálivu. Od té doby se pak situace, bráno z pohledu velryb, jen neustále zhoršovala. Technický pokrok umožnil lov velryb výrazně zintenzivnit a rozšířit ho i do oblastí, kam dříve lidé neměli šanci kytovce pronásledovat, zejména studených vod v okolí severního pólu a Antarktidy. Skutečně masového charakteru nabral lov na přelomu 19. a 20. století. Odhaduje se, že jen v období prvních dvou dekád 20. století bylo zabito více velryb než za předešlá čtyři století dohromady.³ Stav některých druhů velryb byly redukovány až na 10–20 % původního počtu. První světová válka sice lov dočasně omezila, následovalo ale období „temna“ ve dvacátých a třicátých letech, kdy byla populace velryb natolik zdecimována, že vyvstala otázka jejich úplného vyhubení.⁴ Státy i velrybářské společnosti si uvědomily, že situace vyžaduje rychlé řešení, a to na mezinárodní úrovni. V r. 1931 byla přijata první mezinárodní úmluva stanovující kvóty pro lov velryb (*Ženevská úmluva o regulaci velrybářství*). V dalších letech následovaly jiné mnohostranné i dvoustranné instrumenty.

Základy současného mezinárodněprávního systému ochrany velryb byly nicméně položeny až po druhé světové válce.⁵ Konkrétně se tak stalo v r. 1946, kdy byla přijata *Mezinárodní úmluva o regulaci velrybářství* (ICRW). Úmluva je

---

¹ MASON, Adrienne, *Whales, Dolphins & Porpoises*, Heritage House Publishing, 1999; a *Whales: Mighty Giants of the Sea*, *National Geographic*, 1996.

² Viz SCARFF, James E., *The International Management of Whales, Dolphins, and Porpoises: An Interdisciplinary Assessment, Part One*, *Ecology Law Quarterly*, Vol. 6, 1977, s. 323–427; *Part Two*, *Ecology Law Quarterly*, Vol. 6, 1977, s. 571–638.

³ See MARRERO, Meghan E., THORNTON, Stuart, *Big Fish: A Brief History of Whaling*, *National Geographic Society*, 1 November 2011.

⁴ See TØNNESSEN, Johan N., JOHNSEN, Arne Odd, *The History of Modern Whaling*, London: C. Hurst, 1982.

⁵ FITZMAURICE, Malgosia, *Whaling and International Law*, Cambridge University Press, 2015

v platnosti od r. 1948 a v současné době má 89 smluvních stran. Od r. 2005 mezi ně patří také Česká republika. Úmluva sleduje dva základní cíle, jimiž je na straně jedné ochrana velryb a na straně druhé pak zajištění zájmů velrybářského průmyslu. Tyto cíle, jež byly původně považovány za zcela kompatibilní, se postupem doby začaly stále více rozcházet, což je, jak ještě uvidíme, jednou z hlavních příčin japonského odstoupení od ICRW. Úmluva neobsahuje zákaz lovu velryb, předpokládá ale, že budou stanoveny závazné kvóty pro jednotlivé druhy. Tento úkol připadá *Mezinárodní velrybářské komisi (IWC)*, ve které zasedají zástupci všech smluvních stran. IWC přijímá tzv. Rozvrh (*Schedule*) stanovující maximální možný počet velryb jednotlivých druhů, jež mohou být uloveny v určitých geografických oblastech.

V prvních desetiletích po přijetí ICRW dominovaly v IWC velrybářské státy. Postupem doby, s přístupem nových členů, ale nabývaly na síle státy, jež se k lovu velryb staví skepticky. Tato skupina získala definitivně většinu na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let, kdy navíc mezinárodní společenství začalo obracet pozornost k otázkám ochrany životního prostředí. Na konferenci ve Stockholmu v r. 1972 poprvé jasně zazněl požadavek na zavedení moratoria na lov velryb. Trvalo ovšem ještě celé desetiletí, než se moratorium podařilo, v r. 1982 (s platností od 1. 1. 1986), v IWC prosadit. Moratorium není absolutní, vztahuje se pouze na komerční lov velryb a ponechává otevřeno možnost jednak lovu pro vědecké účely, jednak lovu pro potřeby domorodého obyvatelstva (v oblasti Sibiře, Aljašky a Grónska). Limity pro domorodý lov určuje sama IWC, naopak v oblasti lovu pro vědecké účely je rozhodnutí ponecháno na jednotlivých státech (tzv. *special permits* – zvláštní povolenky). Informace o počtu velryb lovených pro vědecké účely i o výsledcích výzkumu musejí sice být předloženy IWC, ta má ale jen omezenou možnost státy v tomto ohledu nějak limitovat či kontrolovat.

Moratorium je závazné pro všechny smluvní strany ICRW kromě těch, jež vůči němu podaly námitku. Hned v r. 1982 tak učinily čtyři státy – Japonsko, Norsko, Peru a Sovětský svaz. Peru a Japonsko později námitku odvolaly, Sovětský svaz komerční lov velryb ukončil v r. 1986. Jediný stát, který není vázán moratoriem, je tak Norsko. V r. 2002 se k němu, při znovupřistoupení k ICRW, pokusil připojit Island, který přijal výhradu k moratoriu. Tato výhrada byla ale IWC označena za neplatnou a některé smluvní strany (např. Itálie, Mexiko či Nový Zéland) mají za to, že se kvůli ní Island ani nemohl stát smluvní stranou ICRW.⁶ Norsko od r. 1982 loví kolem 500 velryb ročně, Island od r. 2007 cca 50 velryb ročně – oba státy [loví](#) primárně ve své výlučné ekonomické zóně (tj. v oblasti moře do vzdálenosti 200 námořních mil od pobřeží) a zaměřují se na méně ohrožené druhy velryb, hlavně plejtváka malého (Norsko). Ačkoli tato čísla mohou působit vcelku neškodně, skutečností je, že velká část velrybích druhů figuruje na seznamu ohrožených (někdy dokonce kriticky ohrožených) či zranitelných druhů. Platí to i pro obra oceánů, plejtváka obrovského, jehož počet se odhaduje na 5000–15 000 kusů. [Zdroje](#) udávají, že v průběhu 20. století ulovili lidé téměř tři miliony velryb a ani více než 35 let po zavedení moratoria se u velké části druhů počty neblíží předchozímu stavu. Nyní se podívejme, jak situaci vidí a interpretuje Japonsko.

---

⁶ Viz GILLESPIE, Alexander, Iceland's Reservation at the International Whaling Commission, *European Journal of International Law*, Vol. 14, No. 5, 2003, s. 977–998.

JAPONSKO A LOV VELRYB

Japonsko patří mezi tradiční velrybářské mocnosti. Ačkoli historie lovu velryb v této zemi nejspíše nesahá až 10 000 let zpátky, jak uvádějí, ve snaze doložit délku místní tradice, některé [zdroje](#), v posledních staletích se nicméně Japonci do lovu velryb zapojovali aktivně, a to jak ve svých mořích, tak později v oblasti jižního Pacifiku. Velrybí maso [tvorí](#) součást japonského jídelníčku, velrybí tuk je využíván např. pro výrobu mýdel, velrybí kosti nacházejí využití v tradičním japonském divadle pro výrobu loutek apod. Velryby jsou navíc [chápány](#) jako „škodná“, protože mají údajně příliš velkou spotřebu a chytají ryby, které by jinak mohli ulovit lidé. Japonsko dlouhodobě zastává provelrybářský postoj. To se, od jeho přistoupení k ICRW v r. 1951, projevuje i v aktivitách japonských zástupců v rámci IWC. Japonsko klade důraz na to, že ICRW nemá za úkol jen chránit velryby, ale má také umožnit rozvoj velrybářského průmyslu. V prvních desetiletích své existence tak vcelku činila, k rozhodujícímu zlomu z pohledu Japonska ale došlo vyhlášením moratoria v r. 1982.

Japonsko se k moratoriu od počátku stavělo kriticky, hlasovalo proti jeho zavedení a bylo jednou ze čtyř zemí, které proti němu podaly námitku. Pod tlakem USA, které hrozily vyhlásit vůči Japonsku sankce na základě tzv. Pellyho dodatku z r. 1967 (zákaz dovozu rybích výrobků do USA, zákaz lovu v amerických vodách), ale námitku v r. 1984 stáhlo. Komerční lov tak Japonsko oficiálně ukončilo v r. 1987. Od téhož roku se ovšem země ve velkém (jedná se o stovky kusů velryb ročně) angažuje v tzv. lovu pro vědecké účely. Tento lov provozuje jak ve své vlastní výlučné ekonomické zóně, tak ve vodách severozápadního Tichého oceánu a v mořích kolem Antarktidy. Nejintenzivnější lov (např. v r. 2016 šlo o 335 velryb) přitom standardně připadá na antarktické vody. Japonský lov pro vědecké účely je všeobecně považován za zástěrku, jíž země maskuje pokračování komerčního lovu. To potvrdil, právě pro program lovu velryb kolem Antarktidy (JARPA II – *Japanese Whale Research Program under Special Permit in the Antarctic*), ve svém rozsudku z r. 2014 i Mezinárodní soudní dvůr (MSD), na nějž se v této věci obrátila Austrálie.⁷ MSD též vyzval Japonsko, aby v programu JARPA II nadále nevydávalo zvláštní povolení pro lov velryb. V reakci na rozhodnutí Japonsko program ukončilo, brzy jej ale nahradilo novým, v rámci něhož lovu velryb v antarktických vodách pokračuje.

Japonsko také dlouhodobě [usiluje](#) o změnu postoje IWC. Za tímto účelem podalo během let různé návrhy, k jejichž cílům standardně patřilo dosáhnout zrušení moratoria a nastavení podmínek pro udržitelný komerční lov. Pozici Japonska lze [shrnout](#) do třech hlavních bodů, které jsou následující: 1) některé druhy velryb, např. plejtvák malý, nejsou podle vědeckých poznatků ohroženy; 2) omezené, trvale udržitelné využití těchto druhů nepředstavuje hrozbu pro jejich zachování; 3) japonská vláda odmítá neomezený komerční lov velryb. Poslední návrh na obnovení komerčního lovu velryb předložilo Japonsko v červenci 2018. Návrh byl projednán na zasedání IWC v brazilském Floriánopolis v září 2018 a poměrem hlasů 41 : 27 došlo k jeho zamítnutí. Shromáždění naopak, z pod-

---

⁷ ICJ, *Whaling in the Antarctic (Australia v. Japan: New Zealand intervening)*, Judgment, 31 March 2014.

netu Brazílie, přijalo tzv. Floriánopoliskou deklaraci, která vyhláší, že komerční lov velryb nadále nepředstavuje nezbytnou ekonomickou aktivitu. Deklarace je signálem toho, že protivelrybářské státy mají v dnešní době v IWC většinu. Právě v reakci na zamítnutí vlastního návrhu a přijetí Floriánopoliské deklarace se Japonsko rozhodlo odstoupit od ICRW a opustit řady IWC.

V oficiálním [prohlášení](#) o odstoupení z 26. 12. 2018 najdeme již známé motivy. Japonsko připomíná, že IWC v souladu s ICRW měla svěřený dvojí mandát, a to dbát na straně jedné o „řádnou ochranu populací velryb“ a na straně druhé o „řádný rozvoj velrybářského průmyslu“ (odst. 7 preambule ICRW). Moratorium na komerční lov velryb brání realizaci tohoto dvojího mandátu a činí z IWC orgán, který nebere ohledy na zájmy provelrybářských států. Zasedání IWC v r. 2018 pak podle Japonska ukázalo, že „v IWC již nadále není možné usilovat o koexistenci států s odlišnými názory“ (odst. 4). Japonsko se tak nadále bude účastnit jednání tohoto orgánu jen coby pozorovatel, aniž by se na něj vztahovala jeho rozhodnutí. Odstoupením od ICRW přestane být pro Japonsko závazné moratorium na komerční lov velryb. K obnovení tohoto lovu dojde počínaje 30. 6. 2019, kdy pro Japonsko přestane platit ICRW. Podle prohlášení by ke komerčnímu lovu mělo docházet pouze ve výlučné ekonomické zóně Japonska (tj. v oblasti do vzdálenosti 200 námořních mil od pobřeží). Ukončen by naopak měl být lov velryb v antarktických vodách. Japonsko slibuje, že lov bude probíhat „v souladu s mezinárodním právem a v rámci limitů stanovených podle metody zavedené IWC tak, aby se zabránilo negativním dopadům na zdroje kytovců“ (odst. 7). Klíčová zásada, již se přitom chce údajně řídit, je zásada trvale udržitelného využívání živých mořských zdrojů.

OCHRANA, NEBO ZACHOVÁNÍ?

Odstoupení Japonska od ICRW vzbudilo na mezinárodní scéně [kritiku](#), a to především ze strany protivelrybářských zemí (Austrálie, Nový Zéland či Velká Británie) a mezinárodních nevládních organizací. Například *Humane Society International*, nevládní organizace zaměřující se na ochranu zvířat, na svém webu [uvedla](#), že „*odchodem z IWC a obnovením komerčního lovu velryb se Japonsko stává pirátským velrybářským státem, který zabíjí tyto oceánské giganty zcela mimo rámec mezinárodního práva*“. Ačkoli je toto hodnocení nadsazené (lov velryb neodpovídá definici pirátství, ani není nesporně protiprávní), je na něm dobře vidět, jak kontroverzní se japonský krok jeví. To může na první pohled působit překvapivě. Japonsko přece nepopírá, že je třeba velryby chránit, jen má za to, že odpovědný lov není s touto ochranou v rozporu. Ideální cestou by pro něj bylo zrušení moratoria doprovázené jasným stanovením limitů komerčního lovu a mezinárodním vymáháním těchto limitů. Pokud (či dokud) takové zrušení není pro odpor většiny států reálné, nezbyvá Japonsku než řešit věc jednostranně, ovšem v mezích daných mezinárodním právem. Ačkoli se tento postoj nemusí zdát nijak extrémní či nebezpečný, vyvstává otázka, nakolik je v případě velryb možné zásadě trvale udržitelného využívání živých mořských zdrojů dostat – a to z důvodů jak praktických, tak normativních.

Praktické důvody souvisejí na prvním místě s možností zajistit to, že lov nepovede k dalšímu snižování stavu jednotlivých druhů velryb, resp. nezabrání nárůstu tohoto stavu přinejmenším u druhů, které jsou (kriticky) ohroženy.

V této souvislosti je dobré připomenout, že komerční lov velryb v období od konce 19. století do osmdesátých let 20. století byl natolik intenzivní, že vedl k razantnímu poklesu počtu velryb. Například u plejtváka obrovského šlo o pokles z cca 300 000 kusů v r. 1875 na cca 5000–15 000 kusů v současné době. Tento stav je sice již lepší než v období před vyhlášením moratoria, kdy tomuto druhu hrozilo akutní vyhubení (odhady mluvily o tom, že na celém světě zbývá cca 650–2000 kusů), jak je ale z čísel zřejmé, situace se mění jen pomalu a i po třech desetiletích působení moratoria zůstává plejtvák obrovský mezi ohroženými druhy. U některých jiných druhů velryb je situace lepší, i zde jsou ale stavy řádově nižší než před nástupem masivního lovu na přelomu 19. a 20. století – a to přesto, že i na tyto druhy se vztahuje moratorium. Jeho zrušení, či vyvázání se z jeho závaznosti prostřednictvím výhrady či odstoupení od ICRW, zejména pokud by k němu přistoupilo více států, by mohlo situaci opět rychle zhoršit. Tím spíše, že lov dnes není jediným rizikem, jemuž velryby čelí. Ohrožují je také změny klimatu, znečištění moří, srážky s velkými plavidly nebo silné sonary používané hlavně na vojenských lodích, jejichž působení ztěžuje velrybám orientaci.

Dalším argumentem proti obnovení komerčního lovu velryb je fakt, že mezinárodní kontrola v této oblasti nefunguje zcela ideálně. IWC má sice za úkol monitorovat veškerý lov a státy vázané ICRW jsou povinny dodávat jí k tomu podklady, jak ale ukazují případy japonských programů tzv. lovu pro vědecké účely, tento systém má značné mezery. Po odstoupení od ICRW navíc Japonsko již nebude mít vůči IWC žádnou oznamovací povinnost a bude tedy na jeho dobré vůli, nakolik se rozhodne ve spolupráci s tímto orgánem pokračovat a jaké informace s ním bude chtít sdílet. I když země zatím dává najevo zájem zůstat s IWC v kontaktu, je otázka, zda nepodlehne pokušení vydělat (v doslovném i přeneseném slova smyslu) na tom, že téměř všechny ostatní země jsou zákazem komerčního lovu velryb dále vázány. Je zde také ještě riziko toho, že japonský krok povzbudí k obnovení komerčního lovu či k odchodu ze systému ICRW jiné provelrybářské státy (např. Ruská federace či Antigua a Barbuda). Konečně, proti obnově komerčního lovu velryb mluví i to, že velrybí produkty nemají žádné zcela jedinečné vlastnosti, a je tedy možno je nahradit produkty z jiného „materiálu“. V posledních letech se navíc zdá, že lukrativnější než lov velryb (*whale catching*) se pomalu stává velrybí turistika (*whale watching*).

Vedle těchto praktických důvodů jsou zde také důvody normativní. Dokonce lze mít za to, že tyto důvody v současné době v debatě dominují. Jak dokládají různí autoři, v právním režimu na ochranu velryb došlo od jeho vzniku v polovině 20. století k významnému posunu, který bývá často popisován jako výsledek střetu dvou kultur – kultury ochránářství (*conservationism*) a kultury zachování (*protectionism*).⁸ Obě kultury se snaží zajistit přežití velryb do budoucna, vedou je k tomu ale odlišné faktory. Pro kulturu ochránářství jsou klíčové zájmy lidí – ochrana velryb má význam jen proto, že (a v rozsahu, v jakém) mají z velryb užitek lidé. V minulosti byl užitek chápán striktně materiálně, a hodnota velryb tak

---

⁸ Např. D'AMATO, Anthony, CHOPRA, Sudhir K., Whales: Their Emerging Right to Life, *American Journal of International Law*, Vol. 85, 1991, s. 21–62; HEAZLE, Michael, The long goodbye: science and policy making in the International Whaling Commission, in HEAZLE, Michael, KANE, John (eds.), *Policy Legitimacy, Science and Political Authority. Knowledge and Action in Liberal Democracies*, Routledge, 2016, s. 55–80.

byla dána možností jejich ekonomického využití (maso k jídlu aj.). Později byly pod užitek podřazeny rovněž nemateriální faktory, jako potěšení z pozorování velryb či možnost dozvědět se o velrybách víc na základě jejich studia. Základní logika, tedy že velryby jsou tu pro nás lidi, ale zůstává stejná. Kultura zachování chce naopak velryby chránit kvůli nim samotným. Vychází z přesvědčení, že velryby coby inteligentní, myslící a cítící bytosti nesmějí být zabíjeny jen pro užitek jiného, tj. lidského druhu. Představují hodnotu samu o sobě, kterou člověk nemá právo ničit.

Ještě při vzniku ICRW převažovala na mezinárodní scéně kultura ochrany – velryby měly být chráněny, ale současně se předpokládalo pokračování jejich komerčního lovu. Během dalších desetiletí se situace postupně měnila a již v osmdesátých letech začala postupně převažovat kultura zachování, což se odrazilo v zavedení moratoria. V následujícím období tento trend dále posiloval – velryby, či kytovci obecněji, začaly být s odkazem na svou inteligenci a podobnost člověku vyjímány z kategorie živočichů a stavěny buď mezi tuto kategorii a člověka, nebo rovnou na úrovni člověka. Výrazem tohoto trendu je především *Deklarace práv kytovců: velryb a delfínů*,⁹ kterou přijala v roce 2011 v Helsinkách skupina odborníků z různých vědních oblastí (zoologie, etika, právo aj.). Deklarace přiznává velrybám a delfínům některá základní práva, mj. právo na život, svobodu pohybu či právo na ochranu jejich přirozeného prostředí. Zakazuje také držet tyto kytovce v zajetí a činit je předmětem vlastnictví a vyzývá státy k přijetí odpovídajícího právního rámce na vnitrostátní a mezinárodní úrovni. Některé státy na tuto výzvu skutečně zareagovaly. Asi nejlepší příklad nabízí [Indie](#), která v r. 2013 prohlásila inteligentní kytovce, tj. velryby a delfíny, za tzv. nelidské osoby (*non-human persons*) a zakázala jejich chování v zajetí ryze pro zábavu (např. v akvaparcích).

ZÁVĚRY: VELRYBY JAKO NOSITELÉ NE-LIDSKÝCH PRÁV?

Deklarace i indická úprava dokumentují, že velryby a delfíni, podobně jako velcí [primáti](#) (šimpanzi, gorily, orangutáni), přestávají být považováni za pouhý předmět ochrany na úrovni věci a mění se v nositele určitých, tzv. „ne-lidských“ (*non-human*) práv. To současně dává odpověď na námitku, která často zaznívá ze strany Japonska i jiných provelrybářských států, podle níž není důvod chovat se k velrybám jinak než k jakýmkoli jiným živočichům. Stále více lidí (i států) se – ať už oprávněně či nikoli – domnívá, že takový důvod existuje a že spočívá v tom, že z celé zvířecí říše mají právě kytovci, a velcí lidoopi, svým myšlením, vnímáním a jednáním, k nám lidem nejbližší, a proto si zaslouží podobnou ochranu, resp. podobný přístup jako my. Z tohoto pohledu je zjevné, proč nemůže obstát ani jiná námitka, kterou Japonsko hojně vznáší, a to odkaz na kulturní tradici komerčního lovu velryb. Necháme-li stranou, že sama existence této tradice je sporná (lov velryb ve velkém začal v Japonsku až v období Meidži na přelomu 19. a 20. století), je třeba připomenout, že tradice samy nemohou ospravedlnit jednání, jež odporují základním hodnotám mezinárodního společenství. Ochrana života velryb a některých dalších druhů zvířat bývá mezi tyto hodnoty

---

⁹ Declaration of Rights for Cetacean: Whales and Dolphins, reprint in *Journal of International Wildlife Law and Policy*, Vol. 14, 2011, s. 75.

řazena stále častěji, což také vysvětluje analogie lovu velryb a kanibalismu, které se v literatuře občas objevují. Ačkoli mezinárodněprávní režim ochrany velryb opřený o ICRW zatím tento pohled plně nesdílí (stále ponechává třeba možnost domorodého lovu), postupem doby se k němu více a více přibližuje. Rozhodnutí Japonska obnovit komerční lov velryb je z tohoto hlediska velkým krokem zpět, proto nelze očekávat, že by se na mezinárodní scéně setkalo s pochopením.

Veronika Bílková

výzkumná pracovnice Ústavu mezinárodních vztahů a vedoucí Centra mezinárodního práva.

(bilkova@iir.cz)